List 36. **NOVICE** Tečaj XXX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 4. septembra 1872.

Obseg: Postava za Kranjsko deželo zastran rabe, napeljevanja in odvračanja vodá. — O zasajanji sadnega drevja ob krajih cesarskih in srenjskih cest. (Dalje.) — Letošnja šolska poročila. — Ustavaško nemško časnikarstvo na dunajskih ulicah. — Iz Trsta v vzhodnjo Azijo. — Potovanje na Véliki Zvon (Grossglockner). (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Postava za Kranjsko deželo

zastran rabe, napeljevanja in odvračanja vodá.

Po najvišem sklepu od 15. maja je bila potrjena sledeča postava o vodnih pravicah, ktero je naredil deželni zbor Kranjski.

O rabi vodá.

§. 1. Vsakteremu je pripuščena na javnih vodah navadna, brez posebnih priprav mogoča, enako rabo druzih ne izklepajoča raba vode za kopanje, pranje, napajanje, plavljenje in zajemanje, potem za pridobljevanje rastlin, blata, prsti, peska, proda, kamenja in ledú, na krajih za to rabo ne prepovedanih, kolikor se s tem tek vode in bregovi ne poškodujejo, tuja pravica ne žali, in se nikomur škoda ne dela, vendar pa se morajo policijski predpisi spolnovati.

§. 2. Za vsako drugo rabo javnih vodá, razun v §. 1. imenovane, kakor tudi za vsako narejanje ali prenarejanje za to potrebnih priprav in naprav, ktero ima vpliv na lastnost vode, na njen tek ali njeno višino, ali ktero utegne bregove poškodovati, se mora poprej dobiti dovolitev pristojnih političkih gospôsk.

Ta dovolitev je tudi pri zasebnih (privatnih) vodáh potrebna, ako ima njih raba kak vpliv na tuje pravice ali na lastnost, ték in višino vode v javnem vodovji.

§. 3. Med dela na vodi, za kterih narejanja je potrebna dovolitev pristojne političke gospôske po §. 2., spadajo posebno gonila in jezila.

Tudi za njih prenaredbe, ako imajo kak vpliv na ték, strmec ali porabo vode, se mora poprej dobiti dovolitev pristojne političke gosposke.

§. 4. V pismu, ki ga dá politiška gosposka zastran dovolitve, se mora določiti kraj, mera in način vodne rabe. Pri tem se smejo, ako to zahtevajo razmere, določiti posebni pogoji, ki splošno vodno rabo uravnavajo in varujejo, ter se zna tudi dovolitev dati samo za določeni čas ali proti temu, da se lahko prekliče.

§. 5. Koliko vode se sme porabiti, to določuje politiška gosposka oziraje se na eni strani na potrebo prosilca, na drugi pa na to, koliko vode se more še oddati z ozirom na spremenljivi stan vode. Ta poraba se ne sme nikdar tako daleč raztegniti, da bi občine in vasí ob kakem ognji in njih prebivalci pa za namene svojega gospodarstva trpeli pomanjkanje vode.

§. 6. Dovoljene naprave in priprave ima lastnik tako narediti in vzdrževati, da puščajo vodi in ledu kolikor je mogoče neoviran odtok, da ne delajo ribštvu in drugim vžitkom nobene nepotrebne težave ali škode in da se voda ne trati.

Ako bi dotičnik dokazal, da se ni ravnalo po ti naredbi, naj na njegovo prošnjo v primernem obroku politiška gosposka zapové odpravo teh napak, in ako je obrok zastonj pretekel, naj se napake odpravijo na stroške zamudnikove.

§. 7. Ako se zastajanja, podmakanja ali druge poškodbe, ktere so nasledek kake zajeze, morejo odpraviti tako, da se zajeza niže postavi ali prenaredi, brez da se gonilna moč naprave zmanjša, tedaj morajo lastniki naprave, če tega poškodovanja niso sami krivi, na stroške poškodovanih ali sami zajeze niže postaviti ali prenarediti ali pa to poškodovanim prepustiti; ako pa so sami krivi, tedaj morajo to na svoje stroške narediti.

Kedaj se sme to zahtevati in kako se ima to uravnati, to razsoja politiška gosposka, ne krateč določbe §. 66.

§. 8. Ako se iz vodotoča, po kterem je voda na gonilo napeljana ali iz zajeze, kjer voda zastaja, lahko voda dobiva za gospodarske namene brez škode gonila, tedaj mora posestnik gonila pripustiti, da se iz njegove naprave voda jemlje.

Vendar pa ima pravico od tistih, ki vodo tudi rabijo, tirjati donesek za narejanje in vzdrževanje naprav, ktere oni z njim vkup vživajo; ta donesek se določuje po upravni poti po meri vživane vode.

§. 9. Po vseh gonilih in jezilih se mora dopuščeni najviši — in ako je kdo zavezan, voda na določeni višini imeti — tudi dopuščeni najniži stan vode na stroške lastnika teh stavb in naprav zaznamovati po stebrih (vizirah ali štokih) ali drugih stanovitnih jezilnih merah. Ta zaznamba se ima pri gonilih in zajezah, ki se bodo na podlagi te postave ustanovile, precej pri ustanovitvi narediti, pri že obstoječih tacih stavbah pa, ktere še nimajo teh zaznamb, se morajo napraviti v dveh letih od dné, ko je ta postava v veljavo stopila. Steber (vizira, štók) se mora postaviti na tako mesto, kjer se lahko opazuje, kjer dotičniki lahko do njega pridejo, ter ga morajo vzdrževati ti na tanko po pravilih umetnosti in tako, da je kolikor mogoče zavarovan pred nalašnim premikanjem, kakor tudi pred razdjanjem po času in naključbi.

§. 10. Kedar voda nastopi čez višino po jezilni meri postavljeno, mora jezila lastnik zatvornice odpreti, tudi vse ovire odstraniti, da voda odteče in pade na pravilnt višino jezilne mere.

Ako on tega ne storí, imajo tisti, ki potem v nevarnost ali škodo pridejo, pravico, zahtevati, da se ta odtok napravi po krajni policijski gosposki na stroške

in nevarnost zamudnega lastnika, pridrževaje si pravico do odškodovanja.

§. 11. Kakošna mora biti jezilna mera in kako se mora ravnati, ko se postavlja, se bo določilo po ukazih.

§. 12. Pravice do vodne rabe, ktere se v gosposkinem dovolilnem pismu ne glasijo izrekoma na osebo prosilca, prehajajo na vsakokratnega lastnika tiste naprave ali posestva, za ktero se je dala ta dovolitev. Ako se hočejo take pravice odločiti od prvotne naprave, in prenesti na drugo napravo ali posestvo, se sme to le zgoditi s privoljenjem tiste gosposke, ki sploh dovolitev daje. (Dal. prih.)

O zasajanji sadnega drevja ob krajih cesarskih in srenjskih cest.

Spisal Rihard Dolenec.

(Dalje.)

Misliti bi se utegnilo, da bi se potrebna drevesca lahko v srenjskih ali šolskih drevesnicah — kterih poslednjih se pa pri nas vkljub že davno danem ukazu c. k. poučnega ministerstva, žalibog le jako malo najde — ali pa v drevesnicah posamesnih sadjerejcev izredilo.

Jaz bi tega mnenja ne mogel odobriti, in to iz sledečih razlogov ne:

Iz vsega dozdaj o tej zadevi razodetega je razvidno, da je v celi misli neka koncentracija zastopana in izražena, brez ktere dobrega vspeha z najboljšo voljo pričakati ne moremo. S tem, da bi se pa drevesca v omenjenih drevesnicah izrejala, izginila bi vsa koncentracija, in nadomestila bi jo največa razkosanost, ktere sad bi pred ko ne bil ta, da bi celo podvzetje spodletelo, če že ne popolnoma, vsaj deloma; naj razjasnim: zakaj.

Poglavitna reč pri vsem podvzetji bo v prvi vrsti gotovo — denar. Na to, koliko denarja da bi drevesca dotično srenjo stala, gledalo se bo gotovo pred vsem; v srenjskih ali pa druzih privatnih drevesnicah izrejena drevesca pa ne morejo nikdar tako dober kup biti, da bi se splačalo po njih seči. Pa ne le to, tudi drugi pomisleki se silijo, ki niso manj važni. Rečeno je že bilo, da se je le potem lepote in koristi sadnega drevoreda nadjati, ako so vsa drevesca enake postave, enake kreposti. Sto pravih, to je, v resnici v sadjereji do dobrega izobraženih sadjerejcev naj ima nalogo, v različnih krajih izrejati drevesca, ktera naj bodo vsa enake postave in kreposti; gotovo se drevesa enega od onih druzega, v ničemur razločevala ne bodo.

Naši učitelji pa niso sadjerejci, da! in še druzim, ki se radi sadjerejce imenujejo, je izreja dreves le igrača, akoravno se je sami ne zavedajo. Vsak ima svoja načela, svoje trme; pravilnosti, po vednosti vtemeljene, ne drži se pa skoro nobeden, ker je le redko komu znana.

Velikanska zmes bila bi povsod zastopana, ako bi bilo že mogoče po tej poti do zadostljivega števila drevesec priti, kar pa ni mogoče, ker pri nas eden nima časa, drugi prostora ne, tretji pa ne tega ne unega. Nedosegljivost zadostne množine je pa med zadržki eden najglavniših.

Ne dvomim, da ne bi bil z ravno rečenimi razkosanostimi pravično obsodil, to je, dokazal, da se ne dá ž njo nič opraviti. Vendar naj sledí še en dokaz v daljni razpravi; tù se bo še le pokazalo, da je le po tej poti mogoče, da zadobé srenje v sadjereji zadosti izobraženih ljudí, kterim bo pripadalo vse zasajanje, vsa strežba in vse varstvo, in to s celó majhnimi stroški.

To je zopet eno tistih glavnih vprašanj, od kterih je vse odvisno. Več o tem pa v razpravi k II. vprašanju, kamor spada.

Koncentrirano (skupno) izrejo drevesec si mislim jaz tako-le: Vsa drevesca naj bi en sam pravi sadrejec v eni sami drevesnici izredil. Ta sadjerejec naj bi bil ravno tisti, kteri je deželo prehodil, ter glavni načrt izdelal. To bi bil moj vzor (ideal). Krajne razmere in stvari ugodne prihodnje okoliščine — ako vse nade po vodi ne splavajo — silijo me pa od tega vzora (ideala) nekoliko odstopiti ter reči: vsa potrebna drevesca naj se izredijo v dveh drevesnicah, pod nadzorstvom dveh sadjerejcev. Za Notranjsko in deloma Gorensko, služila naj bi velika drevesnica vino- in sadjerejske šole na Slapu v Ipavi, za Dolensko in zopet deloma gorensko pa one niže kmetijske šole na Dolenskem. V obeh bi se drevesca lahko po vseh pravilih izrejala in to v veliki množini, kar bi pripomoglo, da bi se lahko skoro po smešni ceni oddajala. V Klosterneuburgu, na primer, je za celo spodnjo avstrijsko taka drevesnica pod vodstvom barona Babota. Na tisoč in tisoč najlepših, po seženj visocih in palec debelih drevesec potuje vsako leto v posamesne srenje, in to po 20 krajcarjev eno drevo. Vsako je gotovo en goldinar vredno, kjer je pa drevesnica jako velika (12 oralov) in delo tako rekoč nič ne stane, ker vse učenci vino- in sadjerejske šole preskrbé, zato je mogoče s tako nizko ceno ne le shajati, marveč še lep dobiček vsako leto doseči.

Za šolo samo bilo bi to pa še posebne koristi zato, ker bi se s tem učencem zadostljiva priložnost ponudila, da se v izreji (cepljenji itd.) sadnega drevja lahko do dobrega izučé, in vodju se pri tem bati ni treba, da ne bi se drevesa oddati mogla, kar je pri še mladih šolah navada.

Tukaj bi se pa v sadjereji podučevali tudi tisti, kterim bi zasaditev in vsa daljna skrb za drevesa ob cestah pripadala. Ker spada pa to pod drugo vprašanje, bodem o teh prihodnjič natančneje govoril.

(Dalje prihodnjič.)

Šolske stvari.

Letošnja šolska poročila.

C. k. viša gimnazija ljubljanska.

Gimnazije ljubljanske poročilo ima na čelu le en spisek in to nemški pod naslovom: „Niederschlags-Verhältnisse Oberkrains aus den Beobachtungen der Jahre 1864—1869“; spisal ga je prof. M. Wurner, v onih letih profesor v Kranji, in sicer iz lastnega opazovanja v Kranji in iz opazovanj g. Jern. Bizjaka, jeseniškega župnika in g. K. Deschmanna, ljubljanskega župana. — Gosp. Wurner konec svojega spiska izreka željo, da bi se pričelo na več krajih opazovati, koliko dežja pade na leto, zlasti na Notranjskem. Zraven te želje, ki jo gojimo tudi mi, vneti za vsestranski blagor Slovencev, imamo pa še drugo, in ta je, naj bi gosp. profesor, ki se bode gotovo še dalje pečal s tem predmetom, svoja in drugih opazovanja naznanjal vsaj tudi v jeziku, ki ga umejo njegovi rojaki; kajti kar je o slovenski zemlji zanimivo za Nemce, to gotovo tudi Slovencem ne bode nevažno o lastni njihovi zemlji. Mi si ne damo vzeti misli, da je učenjakom, ki jih redí slovenska zemlja, v prvi vrsti dolžnost v vseh obzirih koristiti njenim stanovnikom. Le po tej poti imajo šole dobrodejen vpliv na narod; to je pot narodu djansko pokazati korist šole.

Iz statistike te gimnazije pozvedamo, da je v začetku leta bilo 484 učencev, konec leta pa 439; med

temi 363 Slovencev in 76 (?) Nemcev; 438 katoličanov in 1 protestant; — pač narobe-dokaz, kako je nam treba brezverskih šol! — Lanska statistika je konec leta kazala 473 učencev, toraj se je letos število sopet skrčilo za 34 učencev. Kdor ta števila primerja s številom gimn. dijakov 1861. leta, ko je ta gimnazija štela 690 učencev, vprašal bode: od kod to veliko pojemanje? Nova gimnazija v Kranji, ki je konec leta štela 69 učencev, menda tega ni kriva.

C. kr. viša realka v Ljubljani.

Poročilo te učilnice pričenja sestavek pod naslovom: „Fundamental-Theorie von der rotirenden Bewegung um eine Axe"; spisal ga je g. prof. Finger, in sicer — kakor pravi v opombi — zlasti svojim učencem, se vé da tudi njim, ki se resno pečajo s fiziko.

V sedmih razredih, izmed kterih sta prvi in drugi razdeljena bila v 2 oddelka (a. s slovenskim in b. z nemškim učnim jezikom), je v rednih predmetih podučevalo 11 profesorjev, 1 učitelj in 3 suplenti; izvanredni nauki, ki so se učili, so: slovenščina za Nemce, francoščina, analitiška kemija, kalupovanje (Modelliren), tesnopisje, petje in telovadba.

V tako imenovani obrtnijski šoli, ki pa ni vredna tega imena, je bilo vpisanih učencev: 190 za risanje, 57 za nemški jezik in računanje (koliko pa za slovenščino?), 50 za zemljopisje, 42 za fiziko in 27 za kemijo. Res lepo število vpisanih! Koliko jih je pa obiskovalo te predmete, tega ne zvemo. Pač skranji čas, da se ta šola preosnuje deželi na korist.

Statistika kaže konec leta 309 učencev (lani jih je bilo 244), in sicer: 138 (!) Slovencev, 144 (???) Nemcev, 18 Lahov, 6 Hrvatov in 3 Čehi: 302 katoličana, 6 protestantov in 1 pravoslavni Grk.

Prav všeč nam je tabela, ki kaže število učencev od 1852. leta, ko je bila ustanovljena niža realka. — Učnine se je plačalo 4267 gold.; 9 učencev je imelo ustanove, ki znašajo 1053 gold. 49 kr., vrh tega so 4 vojaški štipendisti bili na tej realki, ki so potegnili 750 gold. iz vojaških ustanov. —

Iz gotovih virov so nam došla poročila, da učenci gimnazije in realke, ki so bili v razredih s slovenskim jezikom, so z veliko boljim vspehom dovršili šolsko leto, kakor učenci z nemškim jezikom. Po takem morajo omolkniti vsi jalovi ugovori, da slovenski jezik ni ugoden srednjim šolam!

Politične stvari.

Ustavaško nemško časnikarstvo na dunajskih ulicah.

Scurkoma teče nemška kultura!

Že enekrat smo svojim bralcem opisali obnašanje liberalnih nemških časnikov, kakor so „Neue fr. Presse", „Deutsche Zeitung", „Grazer Tagespost", „Laibacher Tagblatt" in drugi, in smo pri več prilikah pokazali, da značaj teh časnikov na svetu nima para, — da so jim najsvetejši občutki nenemških narodov nič, in da jih v narodnih, političnih, verskih in socijalnih zadevah vodi sama sebičnost. In kolovodji teh časnikov, kteri bi, ko bi po njih volji šlo, ves svet, ki ne trobi v njihov rog, s petrolejem požgali, se še v nesramnosti svoji s poštenostjo bahajo ter sebe na prestol moralistov povzdigujejo. Če pa smo se mi ali drugi od judovske drhali nekupljeni, posebno slovenski časniki, postopili, o takih gnjilih prikaznih avstrijskega nemškega časnikarstva odkritosrčno govoriti, brž so nas „Tagblattni" nemčurski dopisuni dunajskih ustavoverskih časnikov ko tropa lovskih psov napadli in po svetu raznašali, da smo mračnjaki, divjaki in Bog vedi, kaj še, in da le njih liberalizem je nezmotljiva luč vse svobode in človeške sreče.

Unidan pa so se ti pridigarji „nemške omike" na dunajskih ulicah očitno stepli, in ta pretep dal je povod strašanskemu ravsu med „Deutsche Zeitung" — izrečenim organom pruske propagande – in pa med „Tagespresse", ktera pri nobenem koncu ni veliko več vredna od une. Tako strahovito sta si ta dva dunajska časnika v lase skočila, da naš slovenski jezik je prečist, predivičen, da bi imel izraze za vse psovke, s kterimi sta se pred svetom pitala celi teden ta dva lista. Naj tedaj iz te „anthologije" nemških cvetlic podamo bralcem našim izvirne nektere besede, ki smo si jih nabrali iz omenjenih časnikov, ko sta drug druzega — Nemec Nemca — za lase grabila. Nate ta cvet nemške „omike": **„Schandblatt, freche Dirne, Phryne, Lotterbube, erbärmliche Wichte, hergelaufene Lumpe, elendes Gelichter, politische Spitzbuben, ehrlose Halunken, betrügerische Gauner, Landesverräther, Falschwerber, Wegelagerer, infame Pasquilanten, hündische Speichellecker, politische Kuppler"** itd. itd

„Deutsches Herz! was verlangst Du mehr?" *)

In ko sta se ta dva časnika celi teden s takim blatom ometavala, je pisala „Tagespressa" proti „Deutsche Ztg." tako-le: „Ali smo mi Avstrijanci že res tako globoko padli, da taki malovredni sleparji, tuji pritepenci, kteri domá na Nemškem nimajo jesti in zdaj naš avstrijski kruh žró, — da taki ljudje, kteri so morebiti svojo domovino že izdali ali jo očitno prodajajo, smejo na naši zemlji Avstrijo imenovati največo smet na svetu, — da nam taka druhal sme nekaznovana v obraz pljevati" itd.

Gori smo omenili pretep med vrednikoma „Deutsche Zeitung" in pa „Tagespresse". Naj na kratko zdaj povemo, kako je bil. – Hude pšice so iz „Tagespresse" letele na „Deutsche Zeitung", ki so vrednika Steinbacha tako razkačile, da je šel na dom k Gans-u-Ludaši-u in ga na dvoboj klical. Gans ga je z grdo odpravil. To pa je Steinbach-a še bolj posadilo na konja; previdel se je s palico, ki je na koncu imela debel svinčen butek, z namenom, da klesti Gans-a po glavi, ako ga sreča na ulicah. In kmalu bila mu je za to prilika dana. Iz neke kavarne v ulicah sred mesta (Wollzeile) zagleda Steinbach memogredočega Gans-a; v tem hipu plane iz kavarne na-nj ter ga s palico vdari po glavi, vendar se je ta še toliko zavedel, da iz palice svoje potegne skriti meč, s kterim ga sune proti trebuhu. Se vé da brž je bilo vse črno ljudí okoli nju, ki so ju mirili, pa priskočili so tudi policaji, ki so ju zajeli in na policijo tirali. Steinbach je obstal, da si je z namenom, Gans-a oklestiti, omislil ono prepovedano palico, Gans pa tudi, da se ni čutil varnega, ako ne bi imel meča v palici. —

To je na kratko popisan veliki škandal na javnih ulicah. Ljubljanski „Tagblatt" in „Laibacherica", ki sta o Jančjem ravsu popisala cele pole papirja, ne besedice ne črhneta o tem krivavem pretepu. Nam je to tudi vse eno, kakor bi nam bilo vse eno bilo, ako bi se bila Steinbach in Gans do smrti poklala in še več druzih takih „omikanih" mož. Al čudimo se temu in ne moremo se načuditi, da „Laibacherica" — uradni časnik — in pa „Tagblatt", ki ne zabita popisavati vsako stopinjo, ki jo sem ali tje naredita nemški cesar ali nemški cesarjevič, ne blekneta o takem stališču dunajskega časništva, ktero ostro šibati je dolžnost vsakega avstrijskega časnika, kteri ne pritrjuje temu, kar si je iz Dunaja ravnokar drznil nekdo v „Leipziger allgemeine Zeitung" pisati tako-le: „Es ist uns ge-

*) Ljubljanski „Tagblatt" in njegovi pisarji v dunajske časnike bi morebiti si mogli iz tega „besednjaka" še ktero besedo izposoditi za svojo zalogo".

*

lungen, das spezifische Oesterreicherthum so weit zu entwurzeln, daß in den deutschen Provinzen Niemand mehr sich für den Fortbestand Oesterreich's erhitzt oder an denselben glaubt" (to je, „posrečilo se nam je, svojstveno Avstrijstvo izkoreniniti tako, da se v nemških deželah nihče več za obstanek Avstrije ne ugreje ali na njen obstanek veruje").

Komur se o taki odkritosrčnosti očí ne odpró kamo da Avstrijo tirajo velikonemški kolovodje, in zakaj da na vse kriplje delajo, da bi zadušili vse, kar ni nemško, — no, ta je slep na obedve očesi!

Ozir v tuje kraje.

Iz Trsta v vzhodnjo Azijo.

Potopisne črtice.

II.

19. julija 1871. leta smo zunaj mesta ležeči Port-Saidski svetilnik ogledavali, ki je res ogleda vreden; on je 16 črevljev visok, trdno v cementu zidan in ima lepo elektro-magnetično napravo, ktera s parno mašino dela; vsi uradniki in služabniki pri tem svetilniku so Egipčani.

Ko od tega ogleda v afrikanski vročini, vsi trudni in žejni popoldne nazaj v mesto prikoračimo, bili smo kaj veseli slišati, da se v gostilni „grand hotel de France" dobi dunajsko pivo; al ko smo te pijače le požirek pokusili, nismo bili več žejni, taka čobodra je bila! Razžaljena krčmarica nas od glave do noge meri, češ, kaj tako dobro pivo vam ni všeč, vsaj je še le zadnjo soboto naravnost iz Dunaja prišlo! Mi pa smo molčali in pri miru pustili „predobro" pijačo ter za vsak kozarec, ki je manjši od našega vrčka, plačali po pol franka, to je blizo 24 kr. našega denarja.

Gledé na živahno tukajšnje življenje, na vélike kupčijske kapitale, kteri skozi Port-Said gredó, na ne še dokončana dela Sueškega kanala, in če dalje večo pomorsko trgovino, se je v te kraje množica zeló dvomljivega značaja preselila; Port-Said le od konzulov, mornarjev, delalcev, in nesramožljivih žensk obljudena taberna. Gotovo je, da v tem času v Port-Saidu nobena žena boljšega stanú ne biva. To nam je gospá avstrijskega konzula sama povedala, rekši, da vse rodovine boljšega stanú zunaj mesta stanujejo, tudi naš poročnik (konzul) ima zunaj mesta svoje poletno stanovališče.

Da Port-Said, kjer je med naseljenimi tujci nad polovico Francozov, ni brez kavarn, to si misli gotovo vsak naših bralcev, in mi smo zadeli v „Caffe Muntant" na koncert, v kterem sta pela dva pevca in dve pevki prav kosmate francoske pesmi; brhki pevkinji ste pa pri tem zmirom svoje očí predrzno na nazoče poslušalce metali in s koketiranjem na njihove cekine apelirali. Zbrano društvo je bila prav zmes Evropejcev in Afrikancev, belih in zamorcev, Arabcev in Francozov, Japancev in Angležev, kapitanov in mornarjev, gospôde in felahov (to so egiptovski kmetje); vsi so pomešani pri mizah sedeli, jedli, pili in poslušali. Godba je bila še precej dobra; vstopnine ni bilo nič plačati, zato pa so bila jedila in pijača silno draga.

Naj še povem, kako se nam je z našim perilom v Port-Saidu naigralo. Prec pri našem dohodu prideta na ladijo mož in žena, kažeta se nam Nemca in ponudita nam perilo oprati v poldrugem dnevu. S svojim pretiranim blebetanjem se nam sicer nista nič prikupila ta mož in žena; al ker že tri tedne nismo môgli perila imeti in ker nam je naš komandant naznanil, da prva naša štacija bo še le v Aden-u v južni Aziji, smo se dali oplahtati, in damo omenjenima žlobodrama perilo s tem dostavkom, da se nam mora najdalje drugi dan o polnoči, dobro ogleštano nazaj prinesti; ob štirih zjutraj smo imeli odriniti. Al drugi dan pride polnoči, pride ena in dve, a naših Nemcev le ni bilo; še le po treh se priplazita in prineseta naše perilo od treh tednov in 18 osob, mokro, nelikano in vse zmešano. Ponoči ni bilo mogoče te zmesi vrediti, in to tem manj, ker čez eno uro smo imeli že odriniti. Še le drugi dan na morji smo se prepričali, da skoro vsak oficir je polovico svojega perila premalo dobil. Našli smo tedaj tudi v Afriki prava dva nemška cigana! Taka se pa mornarjem večkrat zgodí. Kaj pomaga, da vsak konzul svoje rojake „post festum" zastopa in zadostila išče? Perilo je zgubljeno, ali če se kaj nazaj dobí, je vse strgano ali sprhnelo.

O velikanstvu Sueškega kanala ne bodem mnogo govoril, ker se je o njem že veliko pisalo, le to hočem omeniti, da je ta zeló imenitna nova morska cesta že toliko dokončana, da jo je že preteklo leto velika fregata „Izon Duke" angleškega admirala Shadwella, ktera se za 23 črevljev potaplja, brez zadržka preplavala. — Kar pa se tiče kupčijsko-politične znamenitosti Sueškega kanala, moram pred vsem to konstatirati, da vse parobrodstvo med Evropo in vzhodnjo Azijo brez izjeme skozi ta kanal gré; ladje z jadri, posebno tiste, ktere od evropejske strani atlantskega morja pridejo, pa gredó še zdaj skoraj vse čez „Predgorje dobre nade", ker vožnja po Črnem morji še zmirom ni dosti pozvedena in je zavolj tega posebno za jadravke (to je za barke z jadri) silno nevarna. Prvi nasledek Sueškega kanala so parobrodi nove baže, z imenom „hrbtni parobrodi", kterim so se jadravke stare vrste umaknile. Nedvomljivo je pa, da bode Sueški kanal še večo važnost dosegel, kakor jo ima dandanes. Al če velikansko marljivost naših časov pomislimo, po kteri se dan za dnevom kupčiji nove poti odpirajo, spoznali bodemo lahko, da pride čas, ko sedaj toliko imenitni kanal Sueški zgubí svojo važnost, kajti že veže sibirski telegraf Evropo z vzhodnjo Azijo, in ne bode dolgo, da bode direktna železnica ves stari suhi svet od enega do druzega morja vezala, kakor je dandanes že novi suhi svet zvezan po železnicah. Kar je tam velikanski duh Amerikancev dovršil, to je na starem kontinentu Rusom odmenjeno, in vsa politična marljivost tega naroda v Aziji kaže, da se Rusi popolnoma zavedajo tega svojega poklica. Kedar se vresniči ta ideja, takrat stopi važnost Sueškega kanala na nižo stopinjo nazaj in monopol stare in nove poti v Azijo je razdrt, in nov in veči monopol pride v veljavo; njega ključ pa bo Rusija dobila v svojo last, in v tem trenutku pride kupčija celega sveta v slovanske roke.

Ta misel me je navdajala že v Evropi, in tukaj so mi previdni možje isto potrdili, rekši, da v južnih krajih nihče drugače ne misli.

Ogled po domovini.

Potovanje na Véliki Zvon (Grossglockner).

Spisal France Kadilnik.

(Dalje.)

V „Sveti Krvi" sem bil tedaj že blizo svojemu cilju.

V gostilnici je sedela množica prijateljev planin, ki mi, ko jim povem, da potujem na Véliki Zvon, kar brž med seboj pokažejo možá, ki mi bode dober vodnik. In res Pichler — tako mu je bilo imé — stopi pred me in se mi ponudi za spremljevalca. Dobro! rečem in mu sežem v roko. Pichler pravi, da vreme bode jutri ugodno, samo da mora še enega vodnika oskrbeti.

Malo pomisli in kmalu zakliče: e! ga že imam, Tribusser Sepl bode. In vsa družbica pritrdi, da Sepl je dober. Jutri popoldne ob 3. uri pridem — pravi — da potrebno skupaj spravimo in ob 4. uri odrineva. — Vesel, da imam zanesljivega spremljevalca, grem k počitku.

V torek zjutraj ob 6. uri vstanem, pokukam skozi okno, in — ravno pred očmí mi je stal Véliki Zvonec kakor slečen hleb sladkora; že ga je obsevalo solnce, da se je svetel, kakor da bi bil s sreberno peno potresen. V tem trenutku nisem imel v srcu druge želje, nego to, da bi jutri tudi tako čistega kakor je danes pod seboj imel.

Brž potem se podam v gostilnico na zajuterk, kjer mi je bila že kava pripravljena. Zdajci pa jo pridrvi gosp. Habermayer noter, ter mi naznani, da je 6 družeb danes na Zvoncu. Dá mi potem svoj daljnovid; kukam in kukam, in res kmalu zagledam prve že na robu malega Zvonca, zadnje pa še le na „Hohenwarte“ koračiti. S prostim očesom pa sem ljudí videl kakor muhe po snegu gibati se.

Kaj lepo in že precej visoko — 4500 črevljev — stojí vas „Sveta Krv“ med visocimi hribi. Ta kraj se je še le po smrti sv. Brikcija jel čislati in se zdaj že obiskuje čez tisoč let. Naj svojim bralcem povem, kaj pripoveduje zgodovina o Sveti Krvi.

Brikcij je bil po rodu Danec. Romal je na Grško, kjer je pod cesarjem Leonom se odlikoval z bistro glavo v vojski, pa je tudi pobožen mož bil. Cesar, čegar ljubljenec je Brikcij bil, ga je postavil za vodjo armadi. Jelo pa se mu je tožiti po domovini, zato prosi cesarja za odpust, da more romati domú. Cesar mu to dovoli s pristavkom, naj si za svoje zasluge izvoli, kar koli želí. On pa prosi cesarja za nekoliko kapljic svete krvi, ktero so hranili v cerkvi sv. Zofije v Carigradu. Dobivši to se napravi v romarsko obleko, pripelje se v ladiji na Laško, gré čez Juliške planine proti Noriškim. Viharna noč ga je tukaj ob življenje pripravila. Trije pšenični klasje so na grobu izrasli, knapi so našli truplo, na prsih pa pergamentno pismo, kdo da je. Dva vola so vpregli, da bi truplo na pokopališče peljala; ko pa so prišli na mesto, kjer zdaj cerkev stojí, vola nikakor nista hotela naprej, in zato so ga tukaj pokopali. Malo dni po tem so opazili, da ena noga iz groba molí, na njej pod zavozo pa vidijo rano in v rani najdejo majhno flaško, v kteri je bila rudečkasto-črna krí. To se brž naznani nadškofu Salcburškemu, ki se obrne na patrijarha Carigradskega, kteri potrdi, da je to resnično sveta kri. Več stoletij je stala nad grobom samo majhna kapelica, kakor pravijo, edino kristjansko mesto med pogani (ajdi) v tem kraji. Še le 1443. leta so današnjo cerkev zidali.

Šel sem tudi jaz cerkve ogledat. Véliki oltar, ves lesen, je umetno izdelan; na sredi cerkve se gré doli po stopnicah v kapelo; na enem oltarji leží podoba sv. Brikcija. Leta 1729. so z dovoljenjem papeža odprli grob in našli so kostí še trdnega človeka. — Ko mežnarja dobim, ga prosim, naj fajmoštru pové, da tujec popotnik želí sveto krí videti. Kmalu pride gosp. fajmošter s štolo, tabernakel odpré ter mi na krožniku na beli ruti majhen zelenkast glažek pokaže, rekoč, da se še znotraj na flaški prisušeno pozná, da je nekaj rdečega notri bilo. In res je bilo tako. Ko pa hočem en goldinarček na krožnik spustiti, mi gospod reče, da ni treba, le če hočem mežnarju zato, da ga je klicat šel, par krajcarjev darovati. Rad sem to storil. Potem sem šel še na Kalvarijo, kjer razvaline kapelice stojé; od tod pa, še kakih 500 črevljev više, kakor vas „Sveta kri“, sem opazoval Véliki Zvon, radovaje se, ako se mi jutri posreči, da stojim više kakor ta beli velikan. Mežnar zdajci zazvoni poldne, in jaz jo poberem k kosilu.

Ob treh popoldne pride Pichler ter mi pové, da Sepl je že v rovtah in da memo gredé ga dobimo; potem pa me vpraša: ali imam črna očala, rokovice in zeleno tulasto pokrivalo čez obraz. Rokovice mi posodi domača hči, pokrivalo čez obraz pa si brž kupim pri kramarici za 20 soldov. Dalje me Pichler vpraša: ali veliko jem in pijem, da bode vedel naročiti, kaj in koliko da vzameva seboj. Jaz ne jem in ne pijem veliko, meni bo vse prav, mu odgovorim. In potem začne naročevati: 2 bokala vina, mesá, pečenke, salam, svinjine, sira, kruha, kave, sladkora in ruma. Dobro! sem si mislil; stradali ne bomo. Vse to, in še jako ostre kramžarje, vrvi, zimsko sukno, plêd, in škornje za reservo smo v koš nabasali in svetilnico privezali; v roko mi pa dá okovano, 7 črevljev dolgo palico. Zdajci sva se poslovila od prijazne družbe in tako ob 4. popoldne sva odromala na velikana, ki, kakor naši bralci vedó, še za več tisoč stopinj presega našega Triglava.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *V zahodnji Galiciji* so bile pretekli teden veliko povodnje. Krompir v teh krajih zeló gnjije, zelje pa se vse požrle gosenice, ki so jih zaplodili obili beli metulji.

* *V Črnovicah* v Bukovini se je precej hudo začela kolera.

* *Vina na laškem Tirolskem* mislijo na pol manj pridelati kakor lani; v okolici Trientski in Roveredski trta lepo kaže, v okraji Alaškem pa je bolezen grozdje tako vničila, da nekteri veliki posestniki bodo komaj vedro pitnega vina pridelali. Od Ale doli je trta povsod bolna, čeravno so jo precej močno žvepljali.

* *Vinska letina na Hrvaškem* ne bode obilna; al vino, kar ga bode, bode dobro. Najbolje kaže med navadnimi trtami lipovina in zelenika, od plemenitnejih pa drobna in talijanska graševina. Na Francoskem, Ogerskem in v Nemčiji tožijo, da je palež pokvaril grozdje in da bode slaba letina.

Dopisi.

Iz Nagy-Banye na Ogerskem 25. avg. (*Kakošne so volitve Ogerske.*) Nedavno je bila tukaj volitev poslanca, menda zadnja za državni zbor v Buda-Peštu. Levičniki, to je, nasprotniki Deakovcev, so jo navlašč zavlekli s tem, da so večkrat ovrgli imenik volilcev. Tem huja je zarad tega bila razdraženost obojne stranke. Levičniki so si za poslanca zbrali mladega grofa Geza Teleky-a, Deakovci pa prejšnjega poslanca K. Stoll-a. Szatmarska županija voli 7 poslancev; 6 je bilo že voljenih levičnikov; hoteli so še s sedmim predreti, da bi svet videl, da vsa županija je nasprotnica vladi, in zato bilo je tako prizadevanje še za 7. Ker je vlada vedela, da bode velik ravs in da utegne kri teči, poslala je par dni poprej vojakov, konjikov in pešcev v Bany-o. Konjiki (ulani) so mesto razdelili na dva kampa, in postavili straže tako, da v enem delu so bili volilci levičniki, na drugem volilci Deakovci, in sicer tako, da levičnik ni mogel do Deakovca, in Deakovec ne do levičnika. Če se je vkljub temu splazil kdo na drugo stran in so ga spoznali, neusmiljeno so ga pretepli; dva mešetarja, ki sta za denar — po 5 gold. — kupovala glasove (in za peták se Vlah zapiše vragu, če je treba!), so res tudi vjeli in jih s strahovitim krikom zaprli. Dva dni je bilo tacih komedij vsak hip videti; smešno za nepristranskega gledalca, al zoperno za marsikterega nedolžnega, če je po naključbi

v tistem delu stanoval, kjer je nasprotna stranka imela svoj tabor ali da je ondi hotel kakega znanca ali prijatelja obiskati. Če so ga zasačili — Bog mu pomagaj — tepen je bil, da je bilo groza. Dva dni in dve noči ni bilo mirú; tretji dan zjutraj je bil voljen — Stoll Deakove stranke. Koliko o takih dnevih vina po grlih steče, tega mi ni treba še posebej dostavljati.

Iz Celja 25. avg. — Pravica je vendar zmôgla! Kalinovi in Tomažičevi nemčurski pajdaži, ki so v Novivesi lansko leto tolovajsko napadli mirne Slovence in dr. Srnca in druge ranili, so po najviši sodniji Dunajski obsojeni hudodelstva javne posilnosti. Celjska okrožna sodnija je tolovaje prav rahlo obsodila; zoper to krivično razsodbo so se pritožili ranjeni pri viši sodniji Graški, in ta je njihovo pritožbo za pravično spoznala in v tepežu priznala hudodelstvo; zoper to razsodbo pa se nemčurji pritožijo pri najviši sodniji Dunajski; ta pa je potrdila razsodbo Graško. Tako se zadostuje pravici. Kaj pa si mora ljudstvo misliti o Celjski razsodbi, to prepuščamo Celjskim sodnikom samim in predsedniku njihovemu!

Iz Trsta 2. sept. — Rojanska čitalnica je ravnokar dala napraviti sliko Šimna Jenko-ta, nepozabljivega pesnika, ktero bo malal mladi umetnik Šubic v akademiji Beneški za prav nizko ceno. Ker smo dolžni podpirati umetništvo domačo, zlasti slikarstvo, zato naj se rodoljubi, ki želijo slike razne velikosti od pesnika Jenkota, obrnejo do mene; rad jim bodem ustregel.

Ivan Dolinar, tajnik.

Iz Vipave 22. sept. (*„Sokol“ Vipavski)* napravi 8. dne septembra veselico s tombolo, deklamacijo in gledišćino igro „Starost slabost“; ples pa bode zadnji konec veselici.

Odbor.

Iz Kostanjevice 20. avg. — „Gač brez konca in kraja!“ — si bode mislil marsikak častiti bralec „Novic“, al naj mi veruje, da ne bi bil zinil besedice o njem; ako bi se ne bila našla neka „blaga duša“, ki se je v „Slov. Nar.“ za-nj potegnila! Toda kolikor bolj se Gačevo gospodarstvo z mestnim premoženjem zagovarja, toliko bolj črn in umazan postaja. Zanikernosti in nemarnosti na cente bi lahko na drobno naštel o mestnem čolnu, o gasilnem orodji, o zapisniku mestnih stvarí, zlasti starodavnih, zgodovinskih mestnih listin, kakoršnih morebiti nima nobeno drugo mestice na Kranjskem; še danes te starinske, zgodovinske listine prhné v kleti nekega druzega mestjana, pa Gač „dobri mestni gospodar“ se še ne zmeni za-nje, o onem pergamentu, ali, kakor Kostanjevičanje pravijo, „opravičnih bukvah“ (ker so v njih mestjanov nekdanje pravice (privilegije) zapisane), ki so popred bile spravljene pri poštenem, varčnem mestjanu, starem Kržičniku, zdaj pa so — zginile! „Trije smo še — pravi stari Kržičnik — ki moremo priseči, da je ono knjigo Gač pobral“. Al ne vidi tedaj „Narodov“ dopisnik, kako je o tej reči grdo lagal in poštenega Kržičnika hudovoljno sumičil in obrekoval! Pa saj „Tagblattovci“ druzega ne znajo, bodo naj slovenski ali nemški! Gač — pravite — je flegmatičen človek. Prav imate, še celó sladak in ljubeznjiv je bil, dokler so mu mestjani pustili prav svojevoljno z mestnimi rečmi razpolagati, jih kvariti in pogubljati. Ali ko so ga mestjani, videvši toliko zanikernost in pogubo mestnih stvari, prijeli za račun, kterega jim je dolžan že od $10^1/_2$ leta, se Gačeva „flegma“ urno spremení v vročokrvnost in grozni strup, kterega zdaj bruha na poštenejše mestjane, kteri po vsaki ceni hočejo, da se dragocene mestne svetinje rešijo, predno jih Gač popolnoma zapravi in ugonobi. Mi hočemo boljšega oskrbnika, ki bo imel srce in razum za mesto in mestne stvari in nam pošteno dajal vsakoletni račun! Pa tudi po tem zdihuje vse, da bi se skoraj odprla še druga štacuna, ker popred so bile tri, ravno zdaj pa je že kaka 2 meseca samo Gačeva silno draga prodajalnica odprta. — Kar se tiče ostudnega obrekovanja poštenjaka g. Kalina, zasluži „Nar.“ dopisnik, da bi se pozval pred kazensko gosposko. Je mar g. Kalin Vas izvolil za oskrbnika svojih rečí? Kdo li se je kaj mešal v Gačeve privatne zadeve, razen na kolikor so one v zvezi z mestjanskimi, kar Vi v svoji „konfuziji“ sami pritrjujete, in „Novicam“, ki so Gaču očitale, da ne za mesto, a za-se je on — dober gospodar. Če je gosp. Kalin prodal Gaču hišo, je imel tedaj še 3 druge. Denar za gostilnico je gosp. Kalin imel le na posodo in ko ga je Gač hotel nazaj, ga je pošteno z odstotki odrajtal. Gostilnico napraviti pa g. Kalin ni bil pooblasten, pa tudi ni imel ne mestne ne srenjske denarnice v svoji oblasti, da bi bil mogel to, kar je manjkalo, doplačati. Kje so novci, ki so se ob sejmih od trgovcev pobirali? — za-nje vedeti mora vendar mestni denarničar ali pa njegov žlahtnik Kostanjeviški župan? Sramotno bi bilo, grozno sramotno za-nju, ako bi ne vedela za take rečí! Zvedeti hočejo za-nje pa tudi mestjani kot srenjčani, ki ravno zdaj tirjajo in sicer že v drugo novo srenjsko volitev in toraj tudi srenjsko denarnico, ktere do zdaj pod tem županom še ni videl noben odbornik! — Kaj pa ko bi bili Vi onega konfuzijonsrata, ki je pri sv. Miklavžu zvon ubil, kar po imenu naznanili? En zvon je bil pri tej cerkvi že ubit, ko je sedanji g. župnik v Kostanjevico došel. Dal ga je preliti, a kmalu je bil zopet ubit. Ko se je k pričetku sv. leta zvonilo, se je ubil drugi zvon. Duhovstvo je sicer oznanilo, naj se toliko časa zvoni, kolikor je v škofijskem pozivu naročeno, al druzega ono o tem tudi ne vé. Morebiti ste bili pa Vi zraven, ali ste celó sami to učinili. Imé „konfusionsratha“ pač zaslužite, pa ne še le od zadnjega dopisa „Slov. Nar.“, v kterem ste ne vedé vse potrdili, kar so „Novice“ rekle o Gačevi zanikernosti pri mestnem gospodarstvu.

Novomesto 30. avg. (*Očitna zahvala.*) Kranjski deželni odbor je z dopisom 22. dne avgusta za pogorelce v Zalogu 500 gold. podpore iz deželnega zaklada podelil. Za to zdatno podporo, ktera se je že med pogorelce razdelila, se izrekuje sl. deželnemu odboru v imenu pogorelcev očitna zahvala.

C. k. okrajni glavar.

Iz Ribnice. — Pri volitvi 29. julija t. l. so bili izvoljeni: Janez Klun za župana, — za občinske svetovalce pa Jurij Tekavec iz Horvače, Janez Ilec iz Goriče Vasí, Anton Arko iz Ribnice, Anton Kromar iz Ribnice in France Pucelj iz Goriče Vasí.

Kamnik 30. avgusta. (*Zahvala.*) O svečanosti presv. našega cesarja 18. dne avgusta je gosp. Janez Kecel, posestnik in mestni župan, pri večerni zabavi na svojem kegljišču, za podporo revnih šolarjev 18 gold. 32 soldov nabral. Ker je gosp. Kecel tudi lansko leto 20 gold. v ta namen daroval, se mu v imenu šolarjev za ta dar očitno zahvaljuje

O. Bogomir Hlebec,
predsednik krajnega šolskega sveta.

Iz Ljubljane. (*Razprave med c. k. deželno vlado in deželnim zborom Kranjskim.*) Na zahtevanje c. kr. deželne vlade, da bi deželni odbor vse predloge na deželni zbor poleg slovenskega jezika izdelaval tudi v nemškem, je deželni odbor c. kr. vladi odgovoril takole:

„Na velečislani dopis c. k. deželnega predsedstva od 13. novembra l. l., št. 1400/pr., mora podpisani deželni odbor pred vsem drugim se upreti temu, da bi slavna c. k. vlada deželnemu odboru predpisovala jezik, v kterem ima on svoje predloge in poročila na deželni

zbor izdelovati, ker po §. 26. deželnega reda ima to pravico edino le deželni zbor, kteremu je deželni odbor odgovoren; vtikanje vsake druge oblastnije v to stvar, ktera spada v notranje področje deželnega zastopa, bilo bi kratenje njegove postavne avtonomije. Slavni deželni zbor Kranjski je sè sklepom od 21. oktobra l. 1869. odločil, da ima biti uradni jezik deželnih uradov slovenski; tega sklepa se deželni odbor drží, ter je v poročilu od leta 1870. o svojem delovanji deželnemu, zboru naznanil določbe, ktere je vpeljal pri deželnih uradih zastran uradovanja v slovenskem jeziku, in deželni zbor je to poročilo v X. seji 14. oktobra 1871. l. pritrdilno na znanje vzel. — Gledé „dnevnih redov" sej deželnega zbora je pa opomniti, da so nekteri — se ve da le oni, na kterih so poročila zaznamovana, ktera je deželni odbor v nemškem jeziku sestavil — deloma tudi nemški, kar naj slavno c. k. deželno predsedstvo iz priloženih razvideti blagovoli. Podpisani deželni odbor ne more svojega začudenja nad tem zakrivati, zakaj ni slavna c. k. vlada predlog in poročil deželnega odbora na deželni zbor tudi v slovenskem jeziku zahtevala, dokler so se predlagale le v nemškem jeziku, kar se je godilo tako dolgo, da so národni poslanci v deželnem zboru večino zadobili. — Tem manj pa si more deželni odbor sedanje vladino zahtevanje logično razjasniti, videvši, da slavna c. k. vlada ne vidi potrebe, da bi se v Štajarskem, Koroškem, Goriškem, Tržaškem in Poreškem deželnem zboru poročila in predloge podajale tudi v slovenskem jeziku, ker je vendar v vseh imenovanih deželah veliko število Slovencev, na Goriškem in Primorskem pa je večina prebivalcev celó slovenska. V deželnem zboru Štajarskem in Koroškem se še slovenske peticije ne sprejemajo! Sama sl. c. kr. deželna vlada še tudi ni podpisanemu deželnemu odboru ne ene slovenske vrstice poslala, in tudi c. kr. okrajna glavarstva in druge cesarske gosposke slovenskemu ljudstvu in občinam skoraj le nemška pisma pošiljajo in vsilujejo, kar spričujejo pritožbe županstev, društev in posamesnih občincev. Ali je mar člen 19. temeljnih državnih zakonov od 21. decembra 1867 le v ta namen, da bi se ž njim slovenska narodnost tlačila? — Slavno c. kr. deželno predsedstvo omenja v svojem čislanem dopisu tudi kraljestva Českega in Moravskega, tega pa ne omeni, v kterem jeziku so poročila in predloge v Šleskem deželnem zboru v navadi, ker na Šleski zemlji tudi veliko Slovanov živí, ki imajo po členu 19. temeljnih državnih zakonov enake narodne pravice, kakor Nemci. In v sami spodnji Avstriji blizo Dunaja živí toliko prebivalcev slovanskega rodú, kakor na Kranjskem Nemcev ali pa še več, cesarska vlada pa vendar do zdaj še ni stavila na deželno zastopstvo Spodnje-avstrijsko na Dunaji enacega zahtevanja, kakor je sedanje na deželni odbor Kranjski. — Deželnega zastopa volja ni bila spuščati se v rekriminacije; al toliko je v obrambo svoje postavne avtonomije odgovoriti moral. (Kon. prih.)

— *(Iz seje deželnega odbora 30. dne avgusta.)* — K nekterim komisijam, ki izplačujejo rednino za najdence v okraji ljubljanskem, se je sklenilo poslati upravnika deželne bolnišnice g. Kremžarja, da poizvé, kako so najdenci oskrbovani, in da zasliši pritožbe ter potem podá svoje poročilo deželnemu odboru. — Ker je gosp. Alojzij Perenič zarad bolehnosti izstopil iz okrajnega šolskega sveta v Planini, je deželni odbor izvolil na njegovo mesto gosp. Antona Krašovic-a, posestnika in trgovca iz Dolenjevasí pri Cerknici. — Da se kaj gotovega ustanoví zarad naprave in vzdrževanja cest k kolodvorom, bode deželni odbor predložil načrt deželne postave prihodnjemu deželnemu zboru. — Pogorelcem v Starem trgu pri Ložu je deželni odbor na prošnjo c. kr. okrajnega glavarstva v Planini dovolil 600 gold. podpore iz deželnega zaklada proti opravičenju v prihodnjem deželnem zboru. — Od c. k. deželne komisije za odvezo in uravnavo zemljiških pravic in služnosti je deželni odbor prejel izkaz, iz kterega je razvidno, da je bilo do konca junija 1872. rešenih 146.124 pravic, odpadlo jih je brez vsega odškodovanja 29.950 po odpovedi, odsodbi, odkupljenih je bilo 106.129, vredjenih je pa bilo 10.045; med odkupljenimi pravicami je 23.202 lesnih, 56.575 pašnih, 14.578 steljnih, 11.011 skupnih lastninskih in vžitninskih, in 763 druzih pravic. Vrednost vseh ali v denarjih, z odstopljenim svetom ali drugač odkupljenih in vredjenih pravic znaša 10 milijonov in 1535 gold. 39 krajc. Pri ces. okrajnih komisijah v Ljubljani, Novem mestu, Planini, Postojni, Krškem, Črnomlji, Kočevji in v Radolici je zdaj še v obravnavi 30.203 pravic, in sicer nad dve tretjini pri okrajnih komisijah v Postojni in v Radoljici. Pravijo, da pomanjkanje izvedencev in merjačev delo močno zadržuje.

— C. k. ministerstvo kmetijstva je statistični popis predivstva na Kranjskem od gosp. Fr. Šolmajer-ja, odbornika naše kmetijske družbe, natisniti in dotično karto v 1000 iztiskih na Dunaji lično natisniti dalo, da se popis in karta priložita „naznanilom kranjske kmetijske družbe". Oboje, se vé da z velikim trudom dovršeno delo, se bode vzelo med statistična dela za veliko dunajsko razstavo. To že je dokaz izvrstnega Šolmajerjevega dela; še bolj pa to, da je sl. ministerstvo 40 iztiskov omenjene karte o predivstvu še posebej natisniti dalo v ta namen, da jih v izgled razpošlje drugim deželam, da tudi po tem načinu izdelajo statistiko.

— Na mesto g. Jurija Kosmača je za skriptorja c. kr. knjigarne ljubljanske minister za nauk in bogočastje imenoval g. Franceta Levstika, dozdaj kontrolnega vrednika slov. državnega zakonika. Ljublj. „Tagblatt" in „Slov. Nar." sta zeló srečna o tem imenovanji — nov dokaz srečnega edinstva teh časnikov. Mi čakamo, da vidimo, ali bode g. Levstik bolj na svojem mestu kakor je g. Muys na svojem.

— *(Matični knjigi)*: „prirodopis živalstva in rastlinstva", izdani za 1872. leto, je c. kr. ministerstvo za šolsko rabo pripustilo z odlokom od 3. avgusta 1872. leta, št. 8186.

— *(Vinsko razstavo in vinski sejm v Roveredi)* za vina v laških Tirolih pridelana napravi družba kmetijska Rovereška od 14. septembra do 8. oktobra t. l. Sejm z razstavo bode razdeljen: 1) v vina, ktera se bodo prodajala, in 2) v taka, ktera bodo le zavolj premij razstavljena. Vina bodo navadna, vina za na mizo, fina vina in luksus-vina. 7. oktobra je javna dražba vin. — Če bi kdo naših trgovcev hotel iti v Roveredo k tej razstavi in bi o njej rad več zvedel, naj se obrne na obrtnijsko-kupčijsko zbornico v Ljubljani.

— *(Še enkrat pl. Leopold Gariboldi.)* Ne spomnimo se še kakega pisanja, ki bi bilo tako občno nevoljo (razen „Tagblattovcev") po deželi izbudilo kakor Gariboldijev sestavek v letošnjem šolskem programu ljubljanske preparandije. Ker pa učiteljem samim ni bilo mogoče, v nemškem jeziku zavrniti sramotivno zmes Gariboldijeve nemške pisarije („Tagblatt" se je branil celó kratek popravek „Vrtecevega" vrednika tako vzeti kakor mu ga je dal, in ga je vsega presukanega potisnil v listnico vredništva!) zato bili so nekteri udje slov. učiteljskega društva, kterim je mar za čast učiteljstva domačega, primorani odgovor dati v posebni brošurici tudi v nemškem jeziku pod naslovom: „Zur Lehrerfortbildung in Krain". Eine Entgegnung auf den Jahres-

bericht der k. k. Lehrerbildungsanstalt zu Laibach", ktero knjigovez Mihelač prodaja po 15 kr., slovenski prevod pa po 10 kr. Kar se iz prodane (nemške in slovenske) knjige skupi, se bode darovalo društvu „Šola". Želeti je, da nemška knjiga pride v vse tiste nemške kroge, ki razjasnila potrebujejo o Garibol-dijevem pisanji.

— (*Vabilo k Preširnovi slavnosti v Vrbi na Gorenskem*) 15. septembra t. l. ob 11. dopoldne. Program: 1. Slavnostni govor g. dr. J. Razlag-a. 2. Odkritje spomenične plošče na Preširnovi rojstveni hiši in blagoslovljenje po g. župniku L. Pintar-ju iz Breznice. 3. „Na Preširnovem domu", slavospev, spisal J. Stritar, zložil dr. B. Ipavec za zbor, čveterospev, tenor- in bariton-solo; 4. „Strunam", besede Fr. Preširna, napev Dav. Jenka; 5. „Soldaška", besede Fr. Preširna, napev dr. B. Ipavca; — poje pevski zbor ljubljanske čitalnice; gg. J. Meden in J. Nolli sta blagovoljno prevzela tenor- in bariton-solo v slavospevu. 6. Konečni govor gospoda profesorja J. Zupan-a. — Deležniki slavnosti se iz Ljubljane odpeljejo 15. septembra ob $^1/_4$7. uri zjutraj z gorenskim vlakom do postaje Lesce-Radoljica, odkodar se društvo podá ob $^1/_2$10. uri v bližnjo Vrbo. Po končani slovesnosti je odhod v Bled, kjer bo skupni obed in popoldne veselica. — Izkaznice za znižano vožnino na južni in Rudolfovi železnici od vseh postaj med Beljakom-Mariborom-Ljubljano in Trebižem se dobivajo pri dotičnih čitalnicah in pri odborniku pisateljskega društva gosp. Josip Nolli-u v sobi dramatičnega društva (čitalnica) v Ljubljani od 5. septembra naprej.

Odbor društva slovenskih pisateljev.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Kakor se tudi v vladnih časnikih bere, začnó se deželni zbori še le novembra meseca in v kakih 6 tednih jih bode zopet konec. Sama nova „Presse" se huduje o tej sili, ki se dela deželnim zborom, da v prenapeti hitrici morajo rešiti svoje naloge ali pa cele kupe opravil na stran djati do druzega zbora, ki pa zopet le par tednov traja. „Hitro šešmariti proračun deželni s prikladami, potem pa voliti poslance v državni zbor, to so večne litanije deželnih zborov". Tako piše „Neue fr. Presse". — Ako se taki glasovi čujejo v centralističnem listu, je pač preočitno, da je to sistematično postopanje, deželne zbore po zborih samih vničiti, in vse ustavno delovanje žrtovati državnemu zboru. In vendar so deželni zbori en kos toliko hvalisane „ustave" avstrijske!

— „M. Revue" pripoveduje, da bode postava o predrugačenji volitev poslancev v državni zbor zvonec nosila v prihodnjem državnem zboru.

Srbija. Iz Beligrada. — To vam je bila sijajna svečanost na čast vstoljenja mladega srbskega kneza Milana IV., da srbski narod takošne ne pomni, od 21. do 27. avgusta. — „27. avgusta" — rečemo zato, ker ta dan se je vršila taka demonstracija na čast ruskemu zastopniku, da vsak prijatelj Avstrije mora obžalovati njeno postopanje o tej svečanosti. Kar svet pomni, ni bilo toliko naroda domačega in tujega v Beligradu, kakor 22. in 23. avgusta. Po suhem in po parobrodu je vrelo ljudstvo one dneve v glavno mesto Srbije, in v Zemunu je avstrijska policija imela na kupe pôsla, da je ljudém brez potnega lista branila pohod Beligrada. Turčija pa ni branila Bosnjakom in Hercegovincem iti na svečanost, marveč jim je rekla: „idite le! ko bi vam to branili, rekla bi nam Evropa, da smo barbari". Ruska vlada je poslala najodličnejšega kneza Dolgorukega, Črnogora pa vojvodo Vukotića; zastopnik Italije je knezu Milanu celó izročil svetinje reda Mavricijevega. Avstrija je svojemu konzulu — obskurnemu Kallay-u, kakor ga „Neue fr. Presse" imenuje — izročila mandat zastopstva; povabljene občine avstrijske niso imele nobenega zastopnika. Z venci in zastavami nališpanih hiš, slavolokov, svečanosti cerkvene in slovesnosti druzih, gostovanj pri knezu in pri občini Beligradski, napitnice, produkcij vojaških in vsega druzega, kar se je godilo slavnostne dni v Beligradu, ne moremo popisati na drobno, ker celi list bil bi premajhen za ves popis. Kjer koli pa se je mladi pa čvrsti knez Milan prikazal, povsod so mu doneli navdušeni živioklici. V svoji proklamaciji, ki jo je knez izdal na narod, naznanja, da vzame vlado v svoje roke, zahvaljuje se narodu za izvrstno njegovo obnašanje ob času nevarnem in da je radostno sprejel potomca Obrenovićevega; potem obeta, da se hoče vrednega kazati misli kneza Mihajla, čegar imé mu bode svetilo na poti do lepe prihodnosti Srbije; zahvaljuje se regentom; raduje se, da nastopi vladarstvo kot ustavni knez in da hoče složno z narodno skupščino delati na blagor kneževine; kaže pa tudi, da je še mnogo nerešenih nalog in prosi uradnike, da ga podpirajo, in narod, naj ima zaupanje v svojega kneza. Izvolil si je knez za svoje ministre zopet one možé, ki so dozdaj tako srečno vodili kneževino. Blaznavac, ministerstva predsednik, je minister vojske in komunikacij, Ristić minister vnanjih zadev, Milojković notranjih, Panta Jovanović financ, Velković (začasno) pravosodja. Bivša ministra Deli-Marković in dr. Matić sta imenovana senatorja; stari Gavrilović je postavljen v mir.

Prusko. Iz Berolina. — Ta teden je „teden 3 cesarjev" v Berolinu. Vsa Evropa radovedno pričakuje, kaj bode konec tega shoda. Razmere Avstrijske v Cis- in Translajtaniji niso nikakor še vredjene; vse ima le podobo provizornosti. Malo bolje stojé rečí v Nemčiji: nasprotstvo med severno in južno Nemčijo, ktero je oglušila vojska Francoska, zopet stopa očitno na dan; posebno so strune napete med Bavarsko vlado in Prusko; razpor sega tako daleč, da Bavarski kralj, povabljen v Berolin, ne pride tje, in da je Bavarskim princem celó prepovedal, da nobeden ne sme udeležiti se omenjenega shoda. Tudi kralj Virtemberški ne pride. Naj pritisne od zunaj le majčkina nezgoda, pa bode konec tisti „nemški edinosti", po kteri je tako silno greben zrastel celó Avstrijskim Nemcem in nemčurjem. Vsak pravi prijatelj Habsburške monarhije je tedaj močno v strahu, da ne bi se skuhalo te dni v Berolinu kaj tacega, kar bi utegnilo na izmerno škodo biti Avstriji. Ta strah se bode vlegel le tedaj, ako se stanovitno prijateljsko porazumljenje ustanovi med cesarjem Avstrijskim in carom Ruskim. Bog daj!

Žitna cena

v Ljubljani 31. avgusta 1872.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 40. — banaške 7 fl. —. — turšice 4 fl. —. — soršice 5 fl. 20. — rži 3 fl. 40. — ječmena 2 fl. 80. — prosa 4 fl. 50. — ajde 4 fl. 10. — ovsa 2 fl. 10. — Krompir 1 fl. 90.

Kursi na Dunaji 3. septembra.

5% metaliki 66 fl. 50 kr.	Ažijo srebra 107 fl. 25 kr.
Narodno posojilo 81 fl. 40 kr.	Napoleondori 8 fl. 73 kr.

Odgovorni vrednik: Janez Murnik. — založnik: Jožef Blaznikovi dedi v Ljubljani.